

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Vår ref.:
21/1985- 3- NOBO

Deres ref.:
20/5230

Dato:
08.12.2021

Høringssvar - Bankenes tilbud av kontanttjenester

Likestillings- og diskrimineringsombudet viser til høringsbrev av 13. september 2021 der Finansdepartementet har sendt Finanstilsynets høringsnotat om utkast til forskrift som klargjør at den enkelte bank må sørge for at kundene har mulighet for å sette inn og ta ut kontanter, enten i bankens egen regi eller gjennom avtale med andre tilbydere av kontanttjenester på høring, med høringsfrist 10. desember 2021.

1. Innledning

Likestillings- og diskrimineringsombudet har som mandat å arbeide for likestilling og mot diskriminering på grunnlag av blant annet kjønn, etnisitet, religion, alder, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og nedsatt funksjonsevne. Ombudet fører også tilsyn med at norsk rett og forvaltningspraksis er i samsvar med de forpliktelsene Norge har etter FNs diskrimineringskonvensjoner.

Ombudet har også tilsynsansvar med at norsk rett og forvaltningspraksis er i samsvar med de forpliktelsene Norge har etter FNs rasediskrimineringskonvensjon (CERD), FNs kvinneskreddiskrimineringskonvensjon (CEDAW) og FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

I lys av vårt mandat har vi noen merknader til høringsnotatet.

Ombudet mener

1. det er viktig at bankene opprettholder et tilbud av kontanttjenester
2. at det bør tas hensyn til ulike gruppers behov for tilgjengelige banktjenester når en utformer finansregelverket

2. Bankenes tilbud av kontanttjenester

Likestillings- og diskrimineringsombudet stiller seg positive til forslagene som er skissert i høringsnotatet.

De siste årene har vi hatt mange henvendelser som gjelder banktjenester og tilgang til disse. I lys av dette ønsker vi å komme med følgende bemerkninger.

For noen grupper vil det være ekstra viktig at bankene opprettholder tilgang til kontanttjenester. Dette gjelder særlig personer som ikke kan benytte nettbank, enten fordi de ikke har tilgang til dette eller fordi de ikke kan benytte seg av det. For disse vil det også være prekært at det fremdeles er mulig å benytte seg av grunnleggende bankfunksjoner som tilbys fysisk, som f.eks. å betale regninger.

Vi ser med bekymring på nedleggelsen av bankfilialer og tilbudet av slike banktjenester i butikk. Tjenesten «Kontanttjenester i butikk» som omtales i høringsnotatet kan ikke sies å møte dette behovet.

Etter hva vi erfarer gjennom henvendelser til vår veiledningsavdeling, gjelder dette særlig diskrimineringsgrunnlagene nedsatt funksjonsevne, alder og etnisitet.

For noen grupper forsterkes utfordringene fordi de har vansker med i det hele tatt å få tilgang til grunnleggende banktjenester. Dette gjelder særlig i tilknytning til diskrimineringsgrunnlaget etnisitet.

Hva som regnes som grunnleggende banktjenester, er nærmere omtalt i Veileder til hvitvaskingsloven fra Finanstilsynet pkt. 4.3.1.8. Kort oppsummert: "Med grunnleggende banktjenester menes konto, betalingskort uten bilde (debetkort) og tilgang til nettbank."

Basert på henvendelser til vår veiledningsavdeling, vet vi at landets banker praktiserer hvitvaskingsregelverket forskjellig. Konsekvensen av dette er at mange står uten tilgang til banktjenester som er helt avgjørende for å kunne være en del av det norske samfunnet. Praksisen rammer særlig to hovedgrupper: (1) personer som har fått gyldig opphold i Norge og som er i prosess med å søke om reisebevis for flyktninger eller utlendingspass, og (2) personer med begrenset oppholdstillatelse.

For disse gruppene, som står uten et kundeforhold i en bank, er det ekstra viktig at samfunnet ikke blir kontantfritt. Det vil ytterligere innskrenke deres økonomiske handlingsrom.

Etter en henvendelse til vår veiledningsavdeling, kontaktet ombudet i 2020 fire banker for å få innsikt i deres praksis med å gi grunnleggende banktjenester til personer med oppholdskort. DNB tolker regelverket strengere enn de andre bankene vi har vært i kontakt med. De andre bankene, Danske Bank, Handelsbanken og Nordea, har forklart at de gjør en individuell vurdering, og at ved fremvisning av annen identifikasjon kan også personer med oppholdskort få grunnleggende banktjenester hos dem. I forlengelse av dette, klaget ombudet DNB inn til Diskrimineringsnemnda¹.

Tilgang til bank- og kontanttjenester er helt avgjørende for å kunne delta i samfunnet. Når det i stor grad er bankene som er portvoktere, er det viktig at staten stiller krav til finansiell inkludering. Tilgjengelige kontanttjenester vil være et ledd i å sikre innbyggerne likeverdige banktjenester. Dette vil kunne være en naturlig del av Finansdepartementets arbeid med likestillingsplikten for offentlig sektor (LOS), som er hjemlet i likestillings- og diskrimineringsloven § 24.

3. Oppsummering

Ombudet ser frem til å følge departementets arbeid med å følge opp anbefalingene etter at høringsprosessen er avsluttet. Ombudet står gjerne til disposisjon i arbeidet med oppfølgingen av høringsforslaget.

Vennlig hilsen

May Schwartz
fungerende likestillings- og diskrimineringsombud

Nora Marie Haune Bornø
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent, og gyldig uten signatur.

¹ <https://www.ldo.no/ombudet-og-samfunnet/siste-nytt2/ombudet-klager-dnb-inn-for-diskrimineringsnemnda/>